

ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР ТАРИХ

ӘЖК 323 – 057.341

М. М. Тналиев, аға оқытушы, гуманитарлық ғылым магистрі
Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Орал қ., ҚР

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ ТУРАЛЫ ОЙЛАР

Мақалада Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті Ұлт көшбасшысы Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз Қазақстанды құрудағы тарихи рөлі мен еліміздің әлемдік қауымдастықтағы беделін арттыру бағытында жүргізген саяси миссиясы жан-жақты қарастырылған.

Түйін сөздер: тұңғыш Президент, тарихи рөлі, ел, ел басқару, тәуелсіздік.

Ел басқаратын азаматтардың, хандар мен бектердің қандай болмағы жайында аз айтылмаған. Қарахан дәуірінде Шу өңірінде өмір сүрген Жүсіп Хас Хажиб Баласағұнның «Құтты білік» дастанында да бұл турасында жақсы жазылған. Дастанның бас кейіпкері ретінде қара кылды қақ жарған әділдіктің бейнесі – Күнтолды патшаны алуы да тегін емес.

- Елбасы әділ, ақыл-парасатты, ой-танымы кемел, өнер-білімге жетік, көзі майда, мінезі жұмсақ, кісі алдында кішік, сабырлы, жаудан қайтпайтын қайсар, қолы ашық жомарт, көзі мен көңілі тоқ, пендеге кек сақтамайтын кешірімшіл, пейілі кең, дарқан мінезді болу керек, оның міндеті - халыққа құт-бақыт, дәулет әкелу, әділ заң орнату, кедей халықты бай ету, халық санын көбейту, - дейді Баласағұн.

Біртұтас болып, өзінің құқықтық еркі мен мемлекеттік рухын айғақтау үшін халыққа кемел тұлға қажет. Ел тағдырының тізгіні қолына тиген кісінің болмыс-бітімі қилы-қилы болатынын ақ бас тарих жақсы біледі. Биліктің тәжі бұйырғандар шежіресінен кемеңгерлер мен кеңкелестерді де, жігерлілер мен жасықтарды да, парасаттылар мен пасықтарды да, құрбаншылдар мен қорқақтарды да, жасампаздар мен кертартпаларды да молынан ұшырастыруға болады.

Тізгін осылардың дұрысына тигенде ел дәуірлеп гүлденген, бұрысына тигенде азып-тозып күйреген. Қоғамның саяси және мемлекеттік билігі кімнің қолында болатыны ешкімді де бейтарап қалдырмайтыны сондықтан.

Иә, сонымен, жұрт жақтағандай, көпшілік күткендей, халық қалағандай, ел аңсағандай Елбасы қандай болуы керек?

- Ұлты қазақ, ұлттық дәстүрдің уызына жарыған, халқының бар қадір-қасиетін бойына жиған; тілін, тарихын, мәдениетін, әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін жетік білетін; ұлтын жан-тәнімен сүйетін, оның мәртебесін өсіретін ұлтжанды; дені таза, ары аппақ, жұртшылықты алақанына салып аялайтын, сенімін, үмітін ақтай алатын, ел тағдырына жауап бере алатын Азаматы; кек сақтамайтын, өштеспейтін, бар қазақты бауыр тұтып, басынан сипай алатын мейірімді Жанашыры; қар жауса - күрек, жел тұрса тірек бола алатын халықтың қамқоршы Қызметшісі; ағаны ағадай, ініні інідей сыйлайтын, әдептен аттамайтын, ешкімді бөліп-жармайтын, халқының мұндасы, Тағдырласы; қорыққанда - қорған, тарыққанда - пана, зарыққанда сана бола білетін, ел таныған, көпшілік мойындаған, мінезге бай, антқа адал, сертке берік, пейілі кең, байлыққа құнықпайтын қазақ халқының шын Перзенті болу керек;

- Ел басына күн туса ауыздықпен су ішетін, етікпен су кешетін; туған жерін, Отанын қызғыштай қорғайтын, көзінің қарашығындай сақтайтын; іске алымды, сөзге шалымды, бүгінгісін оза ойлайтын, ертеңін дұрыс болжайтын көреген Көсем болу керек;

- Адамзат тарихын, дін тарихын, қоғамның, мемлекеттің даму заңдылықтарын, әлемдік процесті жетік білетін, оны жүзеге асыра алатын Іскер; Қазақстанның байлығын төгіп-шашпай халықтың игілігіне айналдыратын, Қазақстанды озық елдердің қатарына қоса алатын, нардың жүгін көтеретін Қайраткер болу керек;

- Халықаралық қауымдастыққа кеңінен танылған, өркениетті елдердің басшыларымен терезесі тең, сөйлескенде сөзі асатын, егескенде еңсесі басатын, елдескенде мейірімін шашатын аузы уәлі, сөзі дуалы Саясаткер болу керек.

Мұндай ердің айтқаны ем, ісі берекелі, елі ынтымақты болады; жұртшылық заманына сай туған осындай ерге ғана сеніп, сонынан ереді.

Қазақ жері қай заманда да ақылмандардан ешқашан кенде болмаған. Алтын құрсақ аналар оларды бүгін де таппай отырған жоқ. Елінің ықыласына бөленген, абыройлы азаматтар, шүкір, арамызда жоқ емес, бар. Десе де, дәл бүгінқалың көпшілік өткенді екшеп, барды бағалап, талғам таразысына тартып, пайымдай келе жоғарыдағы талаптардың бәріне сай адам – уақыт сынынан өтіп шыңдалған, ел басқару ісінде мол тәжірибе жинап кемелденген Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаев деп отыр.

Бесіктегі баланың бек боларыңкім білген,

Қарындағы баланың хан боларыңкім білген? - дегендей,

Нұрсұлтан Президент боларыңкім білді дейсіз, пешенесіне жазылғансоңарауақ қолдап, бақ дарып, елдің тілегімен таққа отырды. Қазақпын деп айтуға тіл байланып, дүние теңселіп шыр айналып тұрған заманда, алмағайып аласапыран кезеңде елдің тізгінін алуға, тағдырын шешуге бел байлау оңай емес еді. Бел байлады. Содан бері ол халқының көзінен таса, көңілінен жырақ болған емес, ел-жұртымен бірге біте қайнасып, өсіп-толысып, үмітін ақтап келеді.

Бодандықтан босап, халқымыздынел басшысын өзі сайлауға тұңғыш мүмкіндік алған, қазіргі таңда тарихқа айналып үлгергенөткен ғасырдың сексенінші жылдарының соңғы кезіндегі аумалы-төкпелі кезең оқиғалары амалсыз ойға оралады. Бәрі де сол күйі, бәрі де бүгінгідей көз алдыға келеді. Көргенінді көңілдің, білгенінді біліктің тезіне салып, сана сүзгісінен өткізіп, сараптай екшейсің. Сондайда, үміт пен күдік тең тайталасқан сол бір тағдырлы шақта, ел билігінің екі тізгіні мен бір шылбыры бүтіндей бүгінгі Президентіміздің қолына тигені бұл күнде «тәубе» дегізіп, сенімді орнықтыра түседі. Өйткені өз бетіңше ел болып, еркін өмір сүруге мүмкіндік алар сындарлы сәтте билік тізгінінің мансаптан басқа мұңы жоқ, шенді шекпенге барын сатып жіберетін бір пенденің қолында кетуі де әбден мүмкін еді.

Қалай болғанда да, сол бір тұста тұңғыш Президентіміздің топты жарып шығып, жол бастап, елді Тәуелсіздік айдынына аман-есен алып шыққаны анық. Оған бүгінгі Тәуелсіз, Дербес Қазақ Елінің әлем жұртшылығы алдындағы беделі, дүниежүзі халықтары қауымдастығының тең құқықты мүшесі болғаны және әлеуметтік-экономикалық әлеуетінің қарқын алуы жарқын айғақ бола алады. [1]

Мұның бәрі бұл күнде айтуға оңай. Кезінде оның қандай қиындықпен, қандай күреспен жүзеге асқаны өзгеге жұмбақ болғанымен, сол кезеңнің ауыртпалығын бірлесе көтерген азаматтарға айдан анық.

Адамға ең алдымен, еңбегінің жемісін көретін бейбіт күн, беймарал тіршілік керек. Халыққа керек бейбіт күнді, тыныштықты сақтай алған Елбасының үлкен саясаткерлігі, білікті басшылығы екенін бұл күнде ашып айтудың тағылымдық мәні зор. Нұрсұлтан Назарбаев содан бері де елді дау-жанжалға, ұрыс-керіске ұрындырмай, аман алып келе жатыр. Халықтың бұл күнде Тәуелсіздік пен Президентті ажыратпай, тұтастықта қарайтыны сондықтан. Әр жолы алтын әріппен жазылар тарихи жылдар жылнамасының әр күнінде елінің бүгінгі мен ертеңін тең ойлаған Елбасы еңбегінің, қажыр-қайратының, ақыл-ойының айтарлықтай болғанын халқы жақсы біледі.

Иә, сол кезде-ақ Президент өзінің не нәрсені болсын кемел ойлап, кең пішуге мүмкіндігі мол, зор қабілет иесі екенін ел мүддесін, келешек қамын қапысыз қамдай алатын шынайы басшы екенін көрсете білді. Алғашқы күннен бастап-ақ көсемге тән көрегендік танытты. Бүгінін бүтіндей отырып, ертеңін ойлады, халқының келешекке деген сенімін орнықтырып, елінің мәртебесін көтерді. Тәуелсіз жас мемлекеттің тұңғыш Президенті екеніне қарамастан, ерте қалыптасқан ежелгі елдердің басшыларымен таразы басын теңестіріп, халықаралық бәсекелестікте ел ұпайын түгендеп, қазынасын толтыруға күш салды.

Қазір баршамызға белгілі болғанымен, осындайда біраз жайды еске алғанның артықтығы жоқ. Дербестікке ұмтылған алғашқы қарбаласты жылдардағы Президенттің кейбір ойлары мен идеяларын кезінде көбіміздің өз мәнінде түсіне алмай, соның салдарынан оны орындауға келгенде кежегіміздің кері тартқан кездерін де ашып айту қажет сияқты. Жасыратыны жоқ, Президенттің сол кезде Одақ көлемінде болып жатқан алуан оқиғаларды біліктілікпен сараптап, ертеңгі күннің есесін ойлап, елі үшін қаншалықты қиындыққа түсетінін білсе де, зор төзімділік танытып, біліктілікпен атқарған игі істерінің бәрі бірдей кезінде, өзгені қойып, өз елінен де, қарапайым халықты қойып, қатарында жүрген серіктестерінен де бірден қолдау тауып кете алмай, кедергіге кезігіп, қарсылыққа ұшырап жатқанын бәріміз де жақсы білеміз.

Мұның бәрі Елбасынан қаншама қажыр-қайрат жұмсауды талап еткенін қазір кім зерттеп біліп жатыр?

«Уақыт – төреші» деген ғой, Президент ойының дұрыстығын, шешімінің көрегенділігін тек арада біраз уақыт өткеннен кейін, соның оң нәтижесінкөзбен көріп, қолмен ұстағандай болған соң барып мойындап, кезінде мәселенің байыбына жете алмай өкініп жататымымыз да шындық.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында Н. Назарбаевтың жүзеге асырмақ болған кейбір ойларына келіспей, қарсы шыққандар расында аз болған жоқ. Президентті мойындасақ, бүгін, алған бағытының түзулігін, көздегенінің ел мүддесі, ұрпақ келешегі үшін екенін ісімен дәлелдеп шыққаннан кейін мойындап отырмыз. Әу баста бәрі басқаша болатын. Тәуелсіздік алу жолындағы күрестегі Елбасының принципінен таймас табандылығын, болып жатқан оқиғалардан дұрыс қорытынды шығарып, ертеңін

еркін болжай алған көрегендігін мансұқ етіп, біздің қалағанымызды жасамады деп кінәлағанымыз да күні кеше ғана.

Кеңес Одағы құлап, одақтас республикалар жаппай дербес жеке ел болып шығуға бет қойғанда біздің де өзгелер секілді Орталықтың ұзын құрығынан құтылып, енші бөліп, жеке шығуымыз қажет еді. Баршамыз басшыдан осыны талап еттік. Алайда, Назарбаевтың «дербестігімізді алайық, бірақ байланысымызды үзбейік, бұрынғы шаруашылық жүйесін бұзбайық» деп отырып алғаны есімізде. Осынысына риза болмай, қарсы өре түрегелдік. Әсіресе, өздерін халықтың «жанашырларымыз» деп жүрген жалаң патриоттардың айқайы көше кернеп, өктем шығып жатты. Олар Н. Назарбаевты айыптап: «Одаққа кіндігі байланып қалған. Жеке ел болуға қарсы, советшіл» деп жар салды.

Сөйтіп жүріп, ақыры жеке ел де болдық. Н.Назарбаевтың айтқаны келді: экономика тұралады, тұрмыс қиындады, завод, фабрикалар тоқтап қалды. Баяғы ірге ажыратып, енші бөлеміз деп жеңістік бермей желіккендер енді басқаша бопсалап: «бүйткен тәуелсіздігі құрысын. Совет өкіметі дұрыс екен, онда көйлегіміз көк, тамағымыз тоқ еді» деп әндететінді шығарды.

Бірақ олар Н.Назарбаевтың алда осылай боларын күні бұрын көре білгенін, айтқанының айнымай келгендігін айтпады, ағымға еріп, айқайлап аттан салғандарының қате екенін мойындамады, болған жайдан қорытынды шығармады. Қайта бұрынғыдан да өршеленіп, енді олар Елбасының еткен еңбегін еш қылып, «Тәуелсіздік бізге өзі келді» деп кергіді. Кейбір басылымдар мен телерадио өкілдері осы тұжырымды өмірдің ақиқатына айналдыруға тырысып, жарыса жазып, жағаласа даурығып жатты. «Өткен күнде белгі жоқ» дегенімізбен, осынау даңғазға, тіпті, білімді де білікті деген кейбір азаматтарымыздың да үн қосып, жан қинағаны әлі жадымызда.

«Көп айтса көнді, жұрт айтса болды» деп ұлы Абай айтқандай, біз өзі біреулер не айтса да, дұрыс болсын, бұрыс болсын, соны ойсыз қайталауды қанымызға сіңіріп, әдетке айналдырып кеткен кеңестік заманның перзентіміз ғой. Қазір ойласақ, әуелде парықсыздау біреудің айтқан «Еліміздің тәуелсіздігі бізге өзі келді» деген сөзін кейін ойсыз жаңғырық-қайталауға айналдырып жіберген секілдіміз. Әйтпесе, санасында иненің жасуындай саңылауы бар жан ата-бабамыздың сан ғасыр бойы күресіп жете алмаған, соның жолында небір жайсаң, боздақ азаматтары құрбан болған қасиетті арманы – тәуелсіздіктің өздігінен келмейтіндігін ұғынсақ керек еді. Өз ғұмырында «мың өліп, мың тірілген» халқымыздың таланына болған, бүгінде тәубеге келіп, шүкіршілік қылар іс еді бұл. Тек өкініштісі - мұның солай екенін қазір жаппай түсінгенімізбен, ол кезде әр істің байыбына жетіп, бәрін бірдей дұрыс түсіне алмадық.

Ал, Н.Ә.Назарбаев болса, бұл кезде өзгенің даурықпасына елікпей, ұстанған бағытынан таймай, сарабалд саясатын жүргізе берді. Жер байлығының, ел байлығының сыртқа кетуіне тыйым салынды, ұлттық банк құрылды, атом полигоны жабылды, арпалыспен ана тілімізге мемлекеттік мәртебе берілді. Не керек, тәуелсіздікке қол жеткізер ұлтқа қажеттің бәрін де сабырмен, байыппен, ақылмен жүзеге асырып, кезегімен тиісті жарлығын жариялап жатты. Әрине, оның бәрі оңайға түскен жоқ, тынымсыз тартыспен келді. [2]

Бірақ біздің онда шаруамыз болған жоқ. Себебі, біз ескі ауру - бұрынғы әдет бойынша іс жүзіндегі тәуелсіздікті емес, сөз жүзіндегі тәуелсіздікті қаладық. «Біз де тәуелсіз елміз» деп, тезірек жалаулатқымыз келді. Сондықтан да «Тәуелсіздікті неге жарияламайды?» деп айқайлаумен болдық, Елбасын кінәлаумен болдық. Ең ғажабы, осы кезде бұл айқайға күні кеше «Қазақстан Ресейден бөлініп жеке ел бола алмайды, Қазақстанға тәуелсіздіктің керегі жоқ» деп ұрандатып жүрген әсіре саясатшылар да қосылып, «Қазақстан тәуелсіздігін неге жарияламайды» деп Н.Назарбаевты айыптай бастады.

Сөйтіп жүргенде республикамызда тәуелсіздікті жариялауға қажетті алғышарттардың бәрі жасалып болды да, Елбасымыз Қазақстанның тәуелсіз ел екенін жариялады. Президентіміздің көрегендігін алдымен шет жұрт мойындады, оны осы заманның ірі саясаткері деп таныды.

Алайда, бұл да бізге ұнамады. Сырттың мақтағанын жаратпадық. Н.Назарбаевтың дұрыс та сенімді жол тапқанын тағы да пайымдап жатпадық. Сол бір кезеңнің оқиғаларын қазір ақылға салып, сараптап көрсек, Нұрсұлтан Назарбаевтың саясаткерлік дара тұлғасы сол арпалыс үстінде-ақ танылып, өзге әріптестерінен сол кездің өзінде-ақ оқ бойы озық тұрғаны айқын сезіледі.

Міне, біздің Президентіміздің үлкен саясаткерлігі де, көрегендігі де осында. Ол саясат ағымында зырлаған тәуелсіздік дейтін алып машинаның қозғалысын тездетемін деп әлдекімдердей асыққан жоқ, ақылмен аман-есен межелі жеріне жеткізді, яғни қақтығыс болдырмады, қан төктірмеді. Сөйтіп, қазақ елінің өзгелермен бірге өркениет өрісіне шығып, Тәуелсіздік айдынында еркін құлаш ұруына негіз қалады. Осының бәрінің куәгері болған Қазақстан халқы бұл күнде кемелділік пен көрегендік танытқан Президентіне асқан ризашылықпен алғысын айтады.

Өйткені, олар сол кездегі сырт ел саясаткерлерінің «қанды қақтығыс, ең алдымен, Қазақстанда болады» деген сәуегейлігінен хабардар болатын. Егер, шынында да, сол тұста өз ісіне берік, алған мақсатынан таймайтын, табанды саясаткер Н. Назарбаев болмай, оның орнына ұраншыл, көзге түсуге құмар біреу болып, тәуелсіздігіне асыққан көптің көңілінен шығу үшін ағым әуенімен, өзгелерден қалмай, ел тәуелсіздігін асығыс жариялап, жалаулатып жібергенде, әлгі сәуегейлердің «айтқанымыз айдай келді» деуі әбден мүмкін еді. Бірақ Назарбаев бұл жолы да көреген саясаткер, кемел ойлы басшы екенін ісімен

дәлелдеп шықты. [3]

Жалаң ұран мен даурықпаға салынушылар бәрібір ескі әуенге қайта басты. Енді олар Назарбаевты «ел экономикасы тұралап, мемлекет қазынасы қаңырап босап жатқанда, нөкерлерін шұбыртып, қаржыны судай шашып, шет елді қыдыра береді» деп кінәлады. Елдің қамы, ертеңгі болашағы үшін, күндіз күлкі, түнгі ұйқыдан қалып, неге жанұшырып жүргенінде шаруасы болмады. Сонда Назарбаев ертеңгі күні сырттан әлдебіреу әлімжеттік жасап, көз аларта қалса, араша түсер мықты ағайын іздеп жүрді. Ақыры Шығыста – Қытайдың, Батыста – Англияның, арғы беттен Американың, іргеден Ресейдің Қазақстан шекарасына өзіміз тимейміз, өзгеге тигізбейміз деген уәдесін алып, онысын құжатпен бекітті. Сондай-ақ, соңынан нөкер ертуі де салтанат құрып, сәндену үшін емес, өзге елдің өркендеу, баю жолын басқалардан бұрын игеріп, Қазақстанның тезірек дамыған елдер қатарына қосылуы үшін өз беделін пайдаланып, балапанын баулыған қырандай елінің талапты жастарын ертіп апарып, шет елдің іскер адамдарымен кездестіріп, солардан үйренуіне мүмкіндік жасап жүргенін де кеш түсіндік. Бірақ мұны да мойындағымыз келмеді.

Алайда, мұның бірде-біреуіне Президент мұқалған жоқ, жаныған сайын жетіліп, қайраған сайын қылпи түсетін қас алмастай тектілік қасиет танытып, мұратты ісін байыппен, парасаттылықпен жалғастыра берді, өзі ұстанған бағытының түзулігіне, сол жолда сүйеніш болар халқына сенді.

Президентінің не істесе де ел үшін, елдің игілігі үшін істеп жатқанын халқы да терең түсініп, қолдады.

Елбасы мен халық арасындағы осы бір түсіністік, мүдделі үндестік, бір-біріне деген қалтқысыз сенім Президентке елінің ертеңінің қамы үшін жасалынар, бірақ сол кез жағдайында жұрттың бәрі бірдей түсініп, қолдап кете бермейтін, атқарушысынан көзсіз тәуекелге баруды тілейтін небір күрделі мәселелерді күн тәртібіне шығаруға мүмкіндік берді. Соның бірі - ел экономикасы тұралап, ардагерлер зейнетақысын, жұмыскерлер еңбек ақысын, қызметкерлер жалақысын уақтылы ала алмай, күндік тірліктің тауқыметі еңсе басып жатқан қиямет тұста Президенттің ел астанасын басқа жерге көшіруді қолға алуы еді. Елбасының бұл бастамасы сол кезде жүзеге асуы мүмкін емес, бос қиялдай көрінген. Халықтық істің қандайына болсын, мың ойланып, жүз толғанып, үлкен дайындықпен кірісетін әдетімен Президент бұл жолы да астананы көшіру мәселесіне қапысыз дайындықпен келді.

Сол бір қиын-қыстау кезеңдегі Елбасының тарихи ерлігінің, табандылығының, азаматтығының жарқын айғағындай болып, есіле аққан Есіл өзенінің бойында сәулет өнерінің соңғы үлгісімен бой көтерген, әсем ғимараттары сән түзеген, сағат санап өскен ертеңінің алыптарындай, сәт сайын іргесін кеңейтіп, айбынын асырған жаңа Астана өсіп келеді, гүлдене жайнап, көркейіп келеді. [4]

Әркімнің де білікке бар таласы дегендей, Ата заңымыздың талабына сай Қазақстан Республикасының кез келген азаматы президенттікке үміткер бола алады. Бірақ, ол – атойсалып аттандап, көз алартып қоқандап, жат жұртқа елін жамандап, өзгеге қарап жаутандап, елді азғырып жүргендердің отыратын жері емес. Елбасының киелі тағы - табанын тіреп Отан алдында ант бере алатын, сөзінде тұратын, елін мұратына жеткізетін және мұратқа жеткізудің жолдарын қапысыз меңгерген, халқының бақытына туған, қалың елдің тірегі, білегі, жүрегі бола алатын, елім-жұртым деп көкірегі қарс айырылатын біртуар Азаматқа ғана бұйыратын орын. Сондықтан да ешкім тағдыр тізгінін көрінгеннің қолына ұстатқысы келмейді, тарих толғатып туған ғасырдың тұлғасына, елінің жанын ұғатын, жалпыға пана болатын, халқын замана көпірінен аман өткізетін қайраткерге ұстатқысы келеді.

Олай болса, Қазақстан үмітін тағы да Нұрсұлтан Назарбаевқа артып отырғаны күмәнсіз.

Өйткені Н.Ә. Назарбаев қазақстандықтардың үдесінен шықты, халқына берген уәдесін орындап келеді, мемлекеттігіміз қалыптасты, экономикамыз нығаюда, демократия орнықты, Тәуелсіздігіміз бекуде, ынтымағымыз артуда, іргеміз сөгілген жоқ, шаңырағымыз шайқалған жоқ. Мемлекетті, қоғамды тығырықтан аман алып шықты. Осының бәрі де әлем танып-мойындаған ақиқат.

Нұрекеңнің бойында Елбасына тән қасиеттер өте көп: төселген кәнігі саясаткер, нарықтық экономиканың білгірі, ғалым; аңкылдаған ақ көңіл; кекшіл емес, текшіл; жікшіл емес, көпшіл; жұртты сендіре де, иландыра да алатын «өз елім менің –өзегім менің»- дейтін Азамат.

Сауд Арабиясына барған жылы ол жерде үш ай бойы ылғал тамбаған екен. Нұрекең қасиетті Қағбаға кірерде жаңбыр құйып, шыққанда аспан шайдай ашылыпты. Бұған таң қалған король Фейсал:

- Сіз тегін адам емес екенсіз, Алладан не тіледіңіз? - деп сұрапты.

- Қазағымды, елімді аман қыл деп тіледім, - деген екен Нұрекең. Халқының тілекшісі, ізгі арманын көксеушісі осындай-ақ болар.

Кім келіп, кім кетпеген кең дүниеге, талай қирап, талай тұрған ақсарайда, талай үзіліп, талай түзелген, сөйтіп жалғасып келе жатқан қазақ тарихында небір көсем мен кемеңгер, шешен мен дана, абыздар мен ғұламалар, жақсы мен жайсаңдар өмір сүрді, олардың талайы дегеніне жете алмады. Сан мың ұрпақ жетпеген асыл арманға Нұрсұлтан Назарбаев жетті; жалғыз жеткен жоқ, ел-жұртымен бірге жетті, бәрімізді жеткізді; шекараны бекітті, Қазақ-станын тез түзеп, әлемдік қауымдастықтың санатына қосты, екі мың жылдықтың тоғысында еңселі Ақорда тұрғызды; тізерлеген халқын тік тұрғызды, жығылған туын қайта тіктеді [4].

Президент Н.Ә.Назарбаев жалған сөйлеген емес, ағынан жарылып ашығын, қиын да болса шындығын айтумен келеді. Сын сағаттарда ақиқатқа жүгінді, қиыннан жол тапты.

Нұрсұлтан Назарбаев – адамзат тарихын терең білетін, замана ағымын жіті бойлайтын, әлемнің озық тәжірибесін ұтымды пайдаланып, ата-бабадан қалған асыл өнегемен әдемі үйлестіріп, ұштастырып келе жатқан стратег, тәуелсіздік заманының бірнеше ұрпағын өсіріп келе жатқан тәлімгер. Ел ішінде демократияның орнығуына көшбасшы болған да осы -Назарбаев. Еркін сөйлеп, ерікті тіршілік етуді үйренген қазақ кейде әдептен озып, бірі - етектен, бірі жағадан алып, бірі аяқтан шалып, бірі — кеңірдектен алып жатқанда да кешіре білді, бауырына тартты. [2]

Нұрсұлтан Назарбаев – әлем мойындаған, жаһанға атағы жеткен, жер бетіне сөзі өтіп, дегенін істепті отырған бүгінгі заманның ұлы саясаткері, лидері; тумысынан қасиет дарыған қайраткер; табанды күрескер, гуманист, туған халқының Бәйтерегі, Көсемі. Азиядағы өзара ынтымақтастық, Еуразия, ТМД елдерінің қарым-қатынасы төңірегіндегі ұсыныстары Нұрсұлтан Назарбаевтың халықаралық беделін биікке көтерді. [5]

Әр түрлі діни конфессиялардың жетекшілерін тарихта тұңғыш рет Астанада бас қостырып, бүгінгі ұшығып тұрған ахуалда әлем жұртшылығының сеніміне үміт отын ұялатты. Президент пен Тәуелсіздік бүгінде егіз ұғымға айналды.

Бір кездері Нүрекең елінен гөрі сыртқа қадірлі еді, шүкір, бүгінде ел ішінде де беделі асты, алмастай жарқылдаған асыл нұры, аңқылдаған ақ көңілі, кең пейілі, ақ жарқын күлкесі елді нұрландыра бастады. Мұны биылғы елді аралаған, қалың жұртшылықпен қауышқан сапарлары айқын дәлелдеді.

Н. Назарбаев та ет пен сүйектен жаралған. Ол да ұлтының бір бөлшегі. Оның да азаматтық, қайраткерлік болмысы өз заманының әсер-ықпалымен қалыптасқан. Бұл ретте, Нұрсұлтан Әбішұлы екі ғұмыр сүргендей, бір-біріне антипод екі жүйенің қыры мен сырына қанығып, ыстық-суығын белшесінен кеше жүріп шындалған басшы. Өмір көрген, елдік істің тайқазанында пісіп-жетілген күрескер. Үш ғасырға жуық уақыт бойы отаршылдықтың тауқыметін тартып, этнос ретінде жойыла жаздаған қазақ халқын ел етіп, ТМД елдерінің аясында Қазақстанның мерей-мәртебесін көтерген Елбасы тәуелсіздікті тәу ететін, шынайы демократияға ұмтылған, ұлтаралық түсіністік пен достықты өмір салты еткен, болашағына сеніммен қадам басқан қазақстандықтардың символына айнала білді.

Әрбір жеке тұлға өз тағдырының ғана ұстасы емес, сонымен бірге өзі араласқан ортаға, қоғамға, керек десеңіз өзі ғұмыр кешкен уақытқа ықпал ететін қайталанбас жаралым. Егер, сол жеке тұлғаның болмыс-табиғатына Тәңірі - шебер айрықша қабілет пен қасиет дарытса, ол қабілет пен қасиет тек қана жасампаздыққа, тек қана биік мұраттарға бағышталатын болса, ондай тұлға өз өмірін ғана мазмұн-мағынаға кенелтіп қоймайды, ең бастысы өзі ғұмыр кешкен қоғамы мен уақытын да сәулелендіріп, оның мерейін өсіріп, мәртебесін биіктететін болады. Бұған тәуелсіз Қазақстанның тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың өмірі мен болмыс-бітімі жарқын айғақ.

Нұрсұлтан Назарбаев — арман қуған тұлға. Назарбаевтың бүгінгідей күрделі кезеңде алдағы асуларға құлаш ұрып жүргенін, алаш азаматының арманын аласартпағанын білеміз, ешқашан аласартпайтынына сенеміз.

Түптеп келгенде мәселе Президент Назарбаевты мақтауда емес.

Президентті мақтағанымыз - Президентіміз үшін мақтанғанымыз.

Президентіміз үшін мақтанғанымыз, елдігіміз үшін мақтанғанымыз. Бұл мақтаныш – ұлттық мақтаныш. Сондықтан да мақтанамыз.

Бүгінгінің мәселелерін шешу, қазіргі қиындықтардан шығу талай елдің, талай ердің қолынан келер. Ал мемлекеттің болашағына, ұлттың тағдырына қатысты түйінді мәселені мына заманда шешу - елдің елінің, ердің ерінің ғана қолынан келеді. [5]

Қазақтың құлан жортса тұяғы тозатын, қыран ұшса қанаты талатын ұлан-ғайыр даласы бар. Ата-бабаларымыз ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен қорғап қалған соншама алып далада, мұндай алып кеңістікте мемлекет құру қиынның қиыны. Әсіресе мынадай дүбірлі дүниеде бір кезде жығылған орданы қайта тігу, құлаған туды қайта тіктеу елдің елінің ғана қолынан келеді. Ондай елді басқару да ердің ерінің ғана қолынан келеді. Ондайел де бар бізде, ондай ер де бар бізде.

Ол елдің аты – Қазақстан,

Ол ердің аты – Нұрсұлтан.

Жасай берсін Ел мен Ер!

Алдынан ақ таңы ата берсін Азаматтың!

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Назарбаев Н.Ә. Ел мен сырласу: сөздер, сұхбаттар. – Астана. – 2008. – 256 б.
- 2 Назарбаев Н.Ә. Болашаққа нық сеніммен.– Астана. – 2000. – 261 б.
- 3 XXI ғасыр әлем саясаткерлері руханият жетекшілері, зияткерлері мен кәсіпшілері. – Астана. – 2009. – 288 б.
- 4 Қасымбеков М. Елін сүйген Елі сүйген Елбасы // Егемен Қазақстан. – 2005 ж.

5 Бишімбаев У. Мұратымыз – Мәңгілік ел // Егемен Қазақстан, 2014 ж., 16 желтоқсан.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены историческая роль Первого Президента и Лидера РК Н.А.Назарбаева в создании суверенного Казахстана и его политическая миссия по формированию авторитета нашей страны в мировом сообществе.

RESUME

The article deals with the historical role of the First President and leader of Republic of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev in the creation of a sovereign Kazakhstan and his political mission of forming authority of our country in the world.